

хуванням постмодерних зрушень. Екстраполюючи окремі досягнення і постулати неklasичної й постнеklasичної філософії на сферу інтелектуальної власності, О. Стовець виокремлює найбільш характерні тенденції в еволюції досліджуваного у монографії концепту.

Врешті-решт, можна констатувати, що рецензована наукова робота «Інститут інтелектуальної власності в епоху інформації й постмодерну: соціально-філософський ракурс» демонструє багатомірність досліджуваного об'єкту, його неабияку важливість для інформаційно-залежного соціуму, де знання й інтелектуальні технології стають головними ресурсами гуманітарного розвитку, а їхня монополізація – ймовірною перешкодою для суспільного прогресу. Монографія О. В. Стовця, на думку рецензента, допомагає зрозуміти специфіку зазначених вище процесів. Тому вважаємо доцільним рекомендувати її до видання.

Халапсіс О. В.,

доктор філософських наук,
професор кафедри філософії та політології
Національної металургійної академії України
(Дніпро, Україна)

РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ:

**Іванова Н. В. Духовно-онтологічні стратегії мислення:
соціально-філософський аналіз.**

Проблема мислення, його соціокультурних стратегій, евристичних потенціалів та ціннісно-духовних ресурсів впродовж тисячоліть була інтелектуальним горизонтом кожної епохи. В сучасних умовах перманентних процесів трансформації української держави особливої значущості набувають шляхи вирішення завдань модернізації суспільного устрою в нових соціально-історичних, духовно-культурних, глобально-економічних, ціннісних контекстах. Тому звертання авторки монографії до даної теми зумовлено саме запитами соціокультурної ситуації, яка склалась в Україні, пошуками найоптимальніших параметрів продуктивності мислєдіяльності в умовах становлення інформаційного суспільства.

В рецензованій монографії здійснена спроба дослідити основні напрямки розвитку мислення в просторі соціального життя та духовно-культурної реальності, дати відповіді на питання: чи мають спільні точки дотику «сучасне мислення» і «національна модернізація» і які вектори розвитку вони встановлюють в Україні? Причому не лише соціальних інститутів та інших сфер повсякденного життя, але й знання, від рівня прогресу якого залежить продуктивність осмислення цивілізаційного поступу. Виявлено, яким чином мислення, інтелект, творчість, а разом з ними знання і наука у своїй діяльності визначають продуктивний поступ українського суспільства та його соціальних інститутів в реалізації завдань, які ставить глобальний світ.

Проведене дослідження проблеми розвитку світу соціального буття і культури виявило в якості основної енергії феномен мислення та його стратегії в духовно-онтологічному контексті. Авторська позиція полягає в тому, що мислення відкриває складність світу, в якому перебуває сьогодні людство і кожний конкретний індивід. Пізнання, навчання, розуміння, рефлексія, як і будь-які інші інтелектуальні процеси співіснують і розгортаються всередині простору мисленнєвої діяльності. Мислення задає принципи і способи самоорганізації людини, показує її місце, призначення і роль у соціальному житті. Виявлення особливостей мислення для організації діяльності людини передбачає його розгляд в контексті освоєння нею світу соціального життя. В монографії розкрито стратегії розвитку сучасного мислення в рефлексіях раціонального та ірраціонального, що має особливе значен-

ня для соціогуманітарної науки і навчально-освітнього процесу, для теоретичних засад вивчення перспектив розвитку креативної особистості в умовах сучасної цивілізації.

Робота Іванової Н. В. цінна ще й тим, що проблема мислення сьогодні актуалізується в зв'язку з введенням в соціогуманітарний і науковий дискурс нових методологічних підходів. Мова йде зокрема про синергетичну стратегію пізнання, яка репрезентує «мислення в складності» (К. Майнцер), мислення про складний світ, яке співмірне складності цього світу і його складність визначає характер і можливості її мислення; мислення саме повинно бути складним, щоб дати нам можливість досягнути складність світу.

Теоретична значущість роботи полягає у поглибленні соціально-філософського змісту поняття «мислення», обґрунтуванні його змістовного виміру в параметрах розвитку соціальної та культурної реальності в духовно-інтелектуальних кодах пізнання. В монографії акцентується увага на тому, що саме в мисленні людині протистоїть буття речей в їх метафізичній цілісності, замкненості «на себе», розташованій поза суб'єктом. Відчувати, уявляти, сприймати можливо щось, але мислити можливо тільки про щось. В мисленні людина відокремлюється від предмету мислення, не співпадає з ним. Але вся справа в тому, що об'єкт, який не співпадає з думкою суб'єкта про нього, є предметом розмислу, він існує для мислення лише в тій мірі, в якій співмірний з предметом мислення. Разом з тим він (об'єкт) є щось «немислиме», поза мисленням (поза індивідом і незалежно від його свідомості) існує, задане мисленню як загадка, яка ніколи ним до кінця не асимілюється.

Особливий акцент в монографії зроблено на значимість творчого, продуктивного мислення, яке постає головною умовою її вирішення. Доведено, що проєктивне мислення, як важливий сегмент продуктивного мислення, здійснює творення моделей, перетворюючи як соціум, так і людину, про що свідчать реалізовані проєкти ринкової економіки (капіталізму), глобалізації, фінансової економіки, системи нових цінностей тощо. Тим самим ареали мислення набувають більш широкого масштабу, включаючи в себе Україну. Вибір нею ефективних, дієвих духовно-онтологічних стратегій вимагає не лише складного проєктно-креативного мислення, але й творення на його основі моделей свого подальшого розвитку.

Особливу увагу авторка приділяє питанню мислення в контексті національної свідомості – як складному соціально-культурному, духовному феномену, який слугує основою єднання нації для найефективнішої реалізації завдань з розбудови українського суспільства. В роботі розкрито процеси гібридизації різних сфер суспільного життя: з одного боку спостерігається тенденція до нівелювання етнонаціональних і релігійно-культурних меж, а з іншого – тенденція збереження традиційності. Все вказане є простором сучасного життя, що постає в якості складної проблеми, яку розглянуто в різних аспектах і з різних позицій. Переконливо доведено, що шлях оздоровлення сучасного українського суспільства – в аутентичності буття, коли здійснюється процес національного самоусвідомлення і самоосмислення буття. Внаслідок чого відбувається інтелектуальна самореалізація, духовне оновлення і очищення суспільства, а отже, реалізація родової сутності людини, одночасного поєднання культурних і моральних смислів як основ консолідації української спільноти.

Вважаю, що монографія Н. В. Іванової «Духовно-онтологічні стратегії мислення: соціально-філософський аналіз» стане гідним доповненням духовного спадку української філософської думки.